

KVINNENE SOM BYGGET LANDET – TURID HAALAND

(Dagens Næringsliv – D2 8. februar 2024) Forsiktig redigert av TFF.

«Vi er i ferd med å ødelegge vakkert naturlandskap som ikke kan gjenskapes.»

«Hyttebyggingen i vårt land øker i et voldsomt tempo.»

«Det er om å gjøre å beholde fjellet som allemannseie, gi det preg av å være fjell og ikke hytteområde.»

Nei, sitatene er ikke hentet fra debatten de siste ukene, om hyttebygging i fjellheimen og naturområder som forsvinner bit for bit. Disse utsagnene sto på trykk i aviser på midten av 1960-tallet.

Fjellområdene var under press da også, hyttebyggingen hadde begynt å skyte fart, men lovgivingen hang ikke med. Et arbeid ble satt i gang for å lage fjellplaner, blant annet for Ål kommune i Hallingdal.

For å få hyttebyggingen inn «i et heldig spor», utlyste Hallingdal-kommunen i 1965 en arkitektkonkurranse som skulle fremskaffe et utvalg gode hyttetyper for kjøpere, og på den måten bidra til produksjon og sysselsetting i bygda.

Konkurransen avfødte et ikon, et hyttesystem som sopte inn priser, ble bejublet i inn- og utland – og forsvant.

KVINNENE SOM BYGGET LANDET

I denne serien (publisert i DN - D2) forteller vi historiene om kvinnelige arkitekter som har preget omgivelsene våre.

TURID HAALAND

FØDT i 1941.

ARKITEKT, diplomeksamen ved Norges Tekniske Høgskole i Trondheim 1964. Videreutdannelse fra Roma, Kyoto og Stockholm.

JOBET EN PERIODE hos Oslo-arkitektene Trond Eliassen og Birger Lambertz-Nilssen, arbeidet med prosjekteringen av Skjettenbyen og var 1971–1978 ansatt som assistent/førsteamanuensis ved Arkitektthøgskolen i Oslo.

I TRE TIÅR ansatt ved byplanavdelingen i Stavanger, som sjefarkitekt/prosjektleder. Sentral i arbeidet med å få lagt biltrafikken foran Stavanger domkirke, 20.000 biler i døgnet, over i tunnel.

HAR SITTET I JURYER for flere arkitektkonkurranser, blant annet ledet juryen for tildeling av Statens Byggeskikkpris.

BETE/BEITSKI

HYTTESYSTEM tegnet av Turid Haaland.

VANT FØRSTEPREMIE i en arkitektkonkurranse om nye hyttetyper i tre, utlyst av Ål tiltaksråd i 1965.

VANT SENERE en rekke priser, inkludert Designprisen 1972 og Houens Fonds diplom i 1975.

ET FLEKSIBELT SYSTEM med moduler, tilpasset elementproduksjon.

«BETE» ER STREKKBELKENE som går på tvers av hytta over dørhøyde. «Beitski» er ifølge Store Norske Leksikon et vertikalt, avstivet trestykke i en laftet vegg, som brukes til feste for vindus- og dørkarmer.

HELSTØPT ARBEID. «Hyttekonkurransen i Ål vunnet av ung kvinnelig arkitekt», var overskriften på pressemeldingen som ble sendt ut i mai 1966. Hele 164 forslag til hyttetyper var kommet inn.

Vinneren var 24 år gamle Turid Haaland fra Stavanger, nyutdannet arkitekt fra Norges Tekniske Høgskole i Trondheim, og nettopp ansatt ved arkitektkontoret Eliassen og Lambertz-Nilssen Arkitekter i Oslo.

– Hun var flink og begavet, husker arkitekt Trond Eliassen (101).

Haaland hadde allerede deltatt og vunnet premier i et par andre arkitektkonkurranser sammen med studiekameraten Niels Torp. Hyttesystemet «Bete/Beitski» hadde 24-åringen tegnet på egen hånd. Hun var på studiereise i Zakopane i Polen da kåringen ble offentliggjort. Ambassaden i Warszawa ringte og ga henne beskjeden.

Juryen mente Haalands utkast var konkurransens «ubetinget sterkeste og mest helstøpte arbeid», godt løst både teknisk og estetisk, utmerket egnet for delproduksjon og montering på selvbyggerbasis.

Med Bete/Beitski ville Turid Haaland lage et enkelt, fleksibelt og arkitektonisk veloverveid byggesystem, også for de som ikke hadde god råd. Bygget skulle kunne påbygges eller endres når økonomien tillot det, og den skulle kunne stå alene eller plasseres i grender, med en fundamentering som ikke ødela terrenget.

– Jeg var opptatt av eldre norsk trearkitektur, blant annet romprinsippet treromsstuen, og av japansk elementbygging og behandling av dagslyset. Men ønsket om å studere arkitektur kom da mine foreldre bygget eget hus, og ikke minst da jeg så bilder av huset «Falling Water» av arkitekten Frank Lloyd Wright, sier Turid Haaland (82) på telefon fra Stavanger.

Erfaringer med nøysom og enkel arkitektur og livsform satt dypt i henne. Foreldrene kom opprinnelig fra småbruk på Vestlandet.

– Det var godt å være der i mine ferier. Jeg fikk inspirasjon fra det nøkterne miljøet, med sine fjellstøler og jordbruk.

«Beskrivelse og tegninger må følges nøye. Hyttebyggere kan på grunnlag av dette materialet dikte sin egen hytte eller bu», skrev Haaland høsten 1967 i en presentasjon av Bete/Beitski.

SIGEN. – Bestefar var ordfører i Ål og valgte å sette opp vinnerhytta på stølen til gården sin, forteller Magne Storedal (65).

I 1967 fikk ordfører Martin Storedal bygget en Bete/Beitski-hytte på snaufjellet i Torpoåsen, oppført av elever ved den lokale Lien Landbruksskole.

– Bygdefolket syntes dette var noen forferdelig stygge hytter. Men min bestefar var veldig stolt av den, sier Storedal.

Buskerud-avisen Fremtiden kom på besøk til ordførerens nybygde hytte i 1967, og bemerket at det hadde vært en del «meningsskilnad om denne førstepremien, som rimelig er». Men ifølge avisen var de som hadde uttalt seg, blitt positivt overrasket, «og mange legger ikke skjul på sin begeistring over at dette er en meget fin hytte, med en særmerket og kraftig arkitektur».

Storedal, som er konstituert redaktør i Bodø Nu, hjalp til da hytta ble bygget. Han var bare ni år gammel, og fikk være med og grave ut der stolpene til hytta skulle plasseres i bakken.

– Jeg husker at jeg var forundret over at man kunne sette treverk rett ned i jorden. Bestefar sa det ville gå så fint, så. Men det gjorde det jo ikke, sier han og ler.

VARME. Jøtul-ovnen var tidligere eneste varmekilde i hytta. Nå har den også innlagt strøm.

FRA 1967. Arkitekt Turid Haaland og en fornøyd hytteeier – ordfører Martin Storedal.

TRE PÅ TRE. Hyttene kunne leveres fullt møblert med arkitekttegnet interiør, inkludert tre-spile-

gardiner.

Hytta har seget noe, men står fortsatt, i original stand, nesten 60 år senere. Med arkitekttegnet kjøkkeninnredning produsert i Ål, faste sofabenker og senger.

– Turid Haaland ville at benker og puter skulle være i seilduk, men min bestemor ville ha farger. Ellers ble det ikke gjort noen store endringer.

Hytta har fått innlagt strøm og vann, og Storedal har løse planer om å modernisere noe.

– Men jeg vil ikke endre på utseendet på hytta og på romdelingen. Jeg føler jeg må være lojal mot hvordan den ser ut og mot arkitektens intensjoner. Dette var den aller første Bete/Beitski-hytta. Det var en utrolig kul måte å tenke hytte på.

SJARMERENDE VESEN. Konkurransens annenpremie gikk til «Stev om Stav og stolpe», tegnet av arkitektene Kjell Lund og Nils Slaatto, som allerede var et etablert kontor og hadde bemerket seg med det nye rådhuset i Asker.

Det gikk litt treigt med salg og bygging av de to premierte hyttetyperne.

Like før påske i 1968 inviterte Ål tiltaksråd en gruppe journalister på hyttetur med overnatting, for å se de premierte hyttene, oppført «i praktfullt fjellterreng». Til gjengjeld fikk bygda en lang rekke positive avisartikler om de nye hyttene i Hallingdal.

«Ingen er vel i tvil om at her er noe stort i emning akkurat nå», skrev Dagbladets journalist, etter å ha prøuebodd førstepremiehytta.

«Hun putrer av skapertrang, den jenta», skrev Drammens Tidende og Buskeruds Blad om arkitekten, «entusiastiske Turid Haaland», som til avisen ytret ønske om å få regulere hyttebebyggelsen for et langt større felt enn hun hadde fått her.

GLØTT. De smale vinduene er karakteristiske for Bete/Beitski.

ALLTING KAN GÅ I TO. Todelte stalldører kan være praktisk når snøen fokker.

Jurymedlem og arkitekt Erik Ødegård fortalte journalistene om den store overraskelsen juryen fikk da den forsto at vinnerutkastet var tegnet av «en jente».

«Det er nesten utrolig at hun bak sitt sjarmerende kvinnelige vesen også har den utrolige styrke som skal til for å få gjennomført sine ideer», sa arkitekt Erik Ødegård, som var oppnevnt til juryen av Norske arkitekters landsforbund.

ENKELHET OG LYS. Bete/Beitski-hytta til Ane Hauge Torbergsen (47) og Torstein Greni (47) ligger 1120 meter over havet, ved Eldrevatnet på snaufjellet mellom Hemsedal og Lærdal. Der øst møter vest og vinden lett får tak. Der Greni, som er ivrig kiter, gjerne legger ut med ski og drage og fyker en tur til Sulebu og tilbake i kveldingen, en tur på flere mil.

– Det er fryktelig mye vær, sier Ane Hauge Torbergsen.

En gang gikk moren seg bort i tett snø og vind.

– Mamma holdt på å sy trekk til sofaputene selv. Jeg husker hun skulle gå de 25 meterne opp til bilen og hente noen puter og gikk seg bort på vei tilbake. Da var hun fem meter unna hytta, hun sto der ute og ropte.

Foreldrene hennes bygget hytta i 1982. Moren var fra Bergen, faren fra Lyngen i Troms, de var opptatt av fjell og syntes Østlandet var litt kjedelig. En nabo hjemme i Bærum hadde kommet over hytteområdet på Glitreøyne ved Eldrevatnet.

– Jeg vet ikke hvorfor de valgte Bete/Beitski, men jeg kan tenke meg at det var mamma som likte den. Hun likte enkelhet og lys. Og hun var ikke så begeistret for tradisjonelle tømmerhytter med smårutete

vinduer. Der er vi nok ganske like, sier Ane Torbergsen, som tok over hytta etter at begge foreldrene var gått bort.

Når Torstein og Ane våkner der om morgenen, på det lille soverommet, ser de rett mot Slettind. I stuen er det vinduer og utsyn på tre vegger, gavlvinduet opp til skråtaket lar lys flomme inn i hele hytta.

– Pappa måtte bruke solbriller inne, sier Torbergsen.

Begge liker de måten hytta brukes på, at man liksom «slanger seg», ligger på sofabenken, flytter rundt på de små krakkene som fungerer som både barnestoler og sofabord.

– Det er en veldig avslappet stemning. Hytta er ikke stor, den er liten, men hver centimeter er utnyttet. Det er ikke noe død plass, sier Torbergsen, som jobber som advokat til daglig.

Greni er kreativ leder og deleier i reklamebyrået Gr&Ei as. Parets to døtre på 14 og 16 år er glade for hemsene, hvor de kan være for seg selv og samtidig ha full oversikt over resten av hytta.

Ane Torbergsen synes det er «nydelig» at veggen mellom soverommene skjuler romslige skap, at skyvedørene forsvinner inn i veggen, selv om hun synes den knall blå fargen er litt vel knall. Hun kaller den «en arkitektfarge fra 80-tallet».

– Jeg har alltid irritert meg over den fargen. Jeg skulle gjerne hatt de dørene i grått eller noe. De passer jo ikke til fargene i naturen utenfor.

HYTTE GLITREØYNI LÆRDAL KOMMUNE

HER FERIERER Ane Hauge Torbergsen (47), Torstein Greni (47) og to barn.

BYGGET I 1982.

42 M²

NATUREN TETT PÅ. På 42 kvadratmeter, to soverom og to hems, har hytta syv soveplasser, flere hvis noen sover i stuen. Den har strøm og innlagt vann, men ikke vannklosett. Snurredassen er en av grunnene til at de har snakket om å oppgradere litt. Men å endre på noe sitter lenger inne hos henne enn hos ham.

– Torstein har kommet inn og villet fikse opp litt. Men jeg sier «sånn har det alltid vært», sier Torbergsen.

Hunden Eira ligger i sofaen og sover. På furupanelet bak, under vinduet, er det fuktskjolder.

– Det er ikke noe farlig, for det er god lufting her. Det der er bare patina, sier Torstein Greni.

Han var den som tok initiativ til å leie ut hytta på Airbnb. Han har lyst til å bytte ut snurredassen, som han har ansvar for å tømme, og tenkte at å finansiere oppgraderingen med Airbnb-utleie var lurt.

– Ane er så ydmyk, hun trodde ingen kom til å ville leie den, og hvis de gjorde det likevel, ville de bli misfornøyd med skjoldene på veggen og allting, sier Greni.

Siden i fjor sommer har de leid ut flere ganger, til nederlendere, amerikanere, engelskmenn. Og de ser ut til å stortrives, gir femstjerners rating på Airbnb.

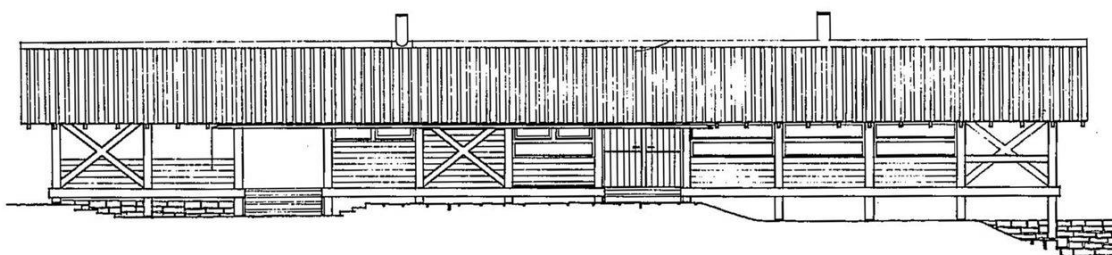
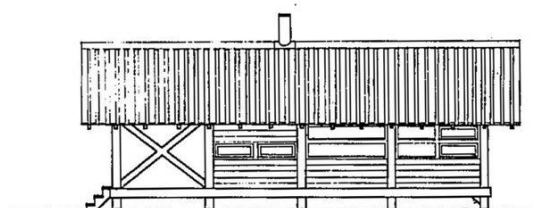
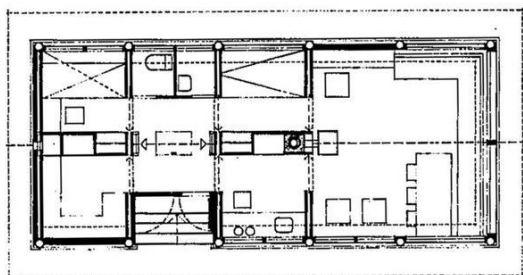
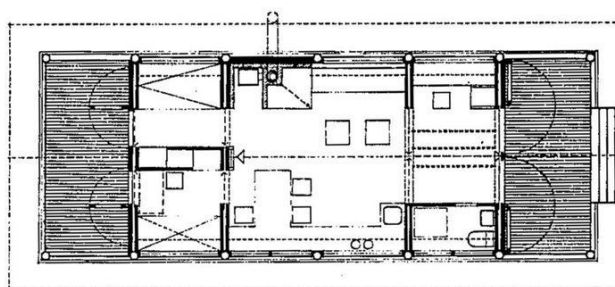
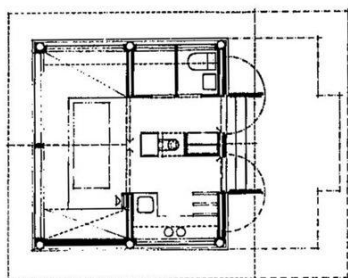
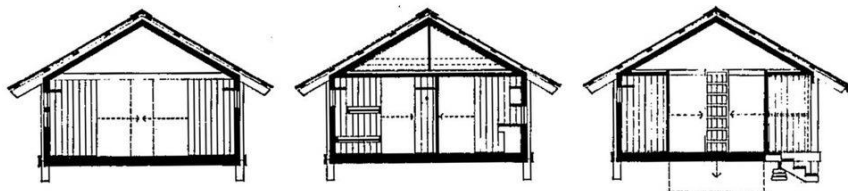
– De synes det er så autentisk å sitte her med rødvin og peisen og naturen tett på. De vil ikke hjem, sier han.

En Norges-ferierende markedssjef i Adidas i Nederland var henrykt etter å ha sett reinsdyr fare forbi utenfor hyttevinduet, før de la på svøm over vannet.

Nylig bygget de nytt hus hjemme på Tåsen i Oslo. Rev et gammelt Block Watne-hus ned til grunnmuren og bygget nytt. Da la de frem bilder av Bete/Beitski-hytta for arkitekten, som en referanse, et eksempel på hva de virkelig liker.

Turid Haaland vil understreke at hun ikke har vært involvert i reguleringen og plasseringen av hytta.

SNITT-
PLAN- OG
FASADEEKS.
MÅL 1:200

Bete/Beitski er usedvanlig klart formgitt, både med god strukturell orden og en tydelig evne til innlevelse, med følsomhet for rom og omgivelser

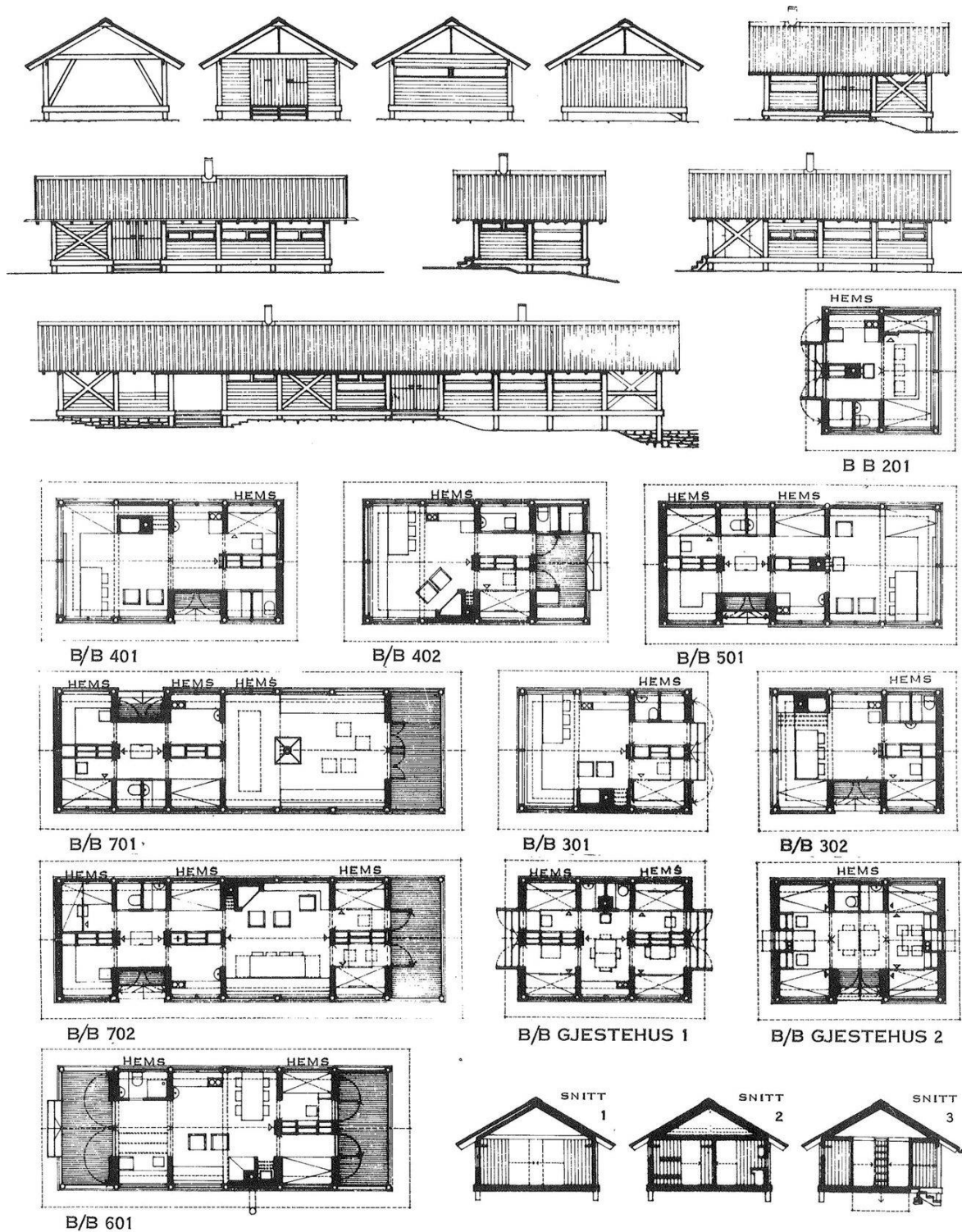
Kari Nissen Brodtkorb – arkitekt

HYTTESYSTEMET

BETE/BEITSKI

SNITT- PLAN- OG FASADEEKS.

MÅL 1:200

ARKITEKT MNAL TURID HAALAND — ÅL HYTTEBYGG, ÅL I HALLINGDAL

VARIASJON. Beite/Beitski gir stort rom for variasjon.

RASJONELL. I årene etter hyttekonkurransen ble Bete/Beitski omtalt som Skandinavias mest premierte hytte. Den fikk Designprisen 1972, Merket for god design, tidsskriftet Nye Bonytts pris som Årets ferdighytte i 1968, Årets Hytte i danske Bo Bedre – og ikke minst fikk Turid Haaland Houens Fonds diplom i 1975, som første kvinne. Diplomet regnes som en av Norges viktigste arkitekturpriser.

Mens Turid Haaland hadde tegnet en hytte som passet for rasjonell elementproduksjon, hadde ikke Lund & Slaattos opprinnelige modell samme mulighet. Arkitekt Jon Haug, som jobbet hos Lund og Slaatto, fikk i oppdrag å videreutvikle «Stev om stav og stolpe» og tilpasse den elementproduksjon, slik at hyttene kunne produseres i elementer innendørs, under tak, og så fraktes til byggeplassen.

– Og da utviklet jeg Ålhytte-systemet, sier Jon Haug (84).

Det opprinnelige konkurransebidraget fra Lund og Slaatto var også en moderne tømmerhytte. «Stev om stav og stolpe» hadde også et smalt vindusbånd, men stående panel, slik at de utvendige stolpene ble lite synlige.

– Jeg syntes at konstruksjonen ble mer markert når panelet var liggende mellom stolpene, så det var en ting som ble gjort om under bearbeidelsen.

– Ble den bearbeidelsen påvirket av Bete/Beitski?

– Bortsett fra det liggende panelet, kan jeg vel ikke si det. Hovedkonstruksjonen var jo et helt annet system, sier Haug.

Den første tiden ble både Bete/Beitski og Ålhytta produsert hos det nystartede firmaet Ål Hyttebygg.

I 1971 bestemte styret i Ål Hyttebygg at produksjonen i deres lokaler skulle konsentreres om én hyttetype: Ålhytta, som bedriften ifølge jubileumsboken mente var mer fleksibel.

Bete/Beitski-hyttene skulle i stedet produseres på lisens hos Treschow-Fritzøe i Larvik og ved en fabrikk på Jylland. De ble oppført langt utenfor Hallingdal, både på Vestfold-kysten, i danske feriebyer og i Japan, blant annet.

Etter at Turid Haaland fikk en sønn i 1976, flyttet hun tilbake til Stavanger.

– Det var vanskelig å få lån til hus i Oslo. Og det var umulig å få min sønn inn i barnehage. I Stavanger fikk jeg begge deler, sier Haaland.

Hun forlot den faste stillingen hun hadde hatt som førsteamanuensis under professor Sverre Fehn, ved Bygg 3, Arkitekthøgskolen i Oslo. I Stavanger begynte hun å jobbe ved byplankontoret med utvikling av sentrumsområdet. Med oljeboomen kom store endringer. Men fortsatt fulgte hun opp Bete/Beitski-hytter som ble bygget, laget tegninger og skrev søknader.

Lisensproduksjonen av Bete/Beitski hos Treschow-Fritzøe ble ikke ble noen god butikk for Ål Hyttebygg, ifølge jubileumsboken «Ålhytta gjennom 50 år».

Treschow-Fritzøe produserte i overkant av 450 Bete/Beitski-hytter frem til 1981.

BONUS. Torstein Greni har omfavnet hyttelivet i Bete/Beitski-hytta foreldrene til kona, Ane

Torbergsen, fikk bygget i 1982. Kleiner münsterländeren Eira er også tilfreds.

FRISKT. Moren til Ane Torbergsen gikk seg en gang bort i tett snøvær da hun skulle gå de 25 meterne fra hytta til bilen. Øyanosi i bakgrunnen.

BESKJEDNE. Fra 1982 ble Bete/Beitski-hyttene produsert hos et nystartet firma i Hedalen i Valdres.

– Vi hadde mye glede av å bygge Bete/Beitski. På den tiden var folk stort sett litt mer beskjedne enn de er i dag, med tanke på størrelser og den type ting, sier Harald Arne Haugen, som var en av grunnleggerne av Bete/Beitski as i Hedalen.

Etter hvert endret etterspørselen seg, forteller Haugen. Folk ville ha større hytter, mer komfort, alt det der. Bete/Beitski-systemet passet best for mindre hytter og hus opp til 77 m². De kunne utvides ved å bygge på moduler, men da ble hyttene lange og smale og fikk gjennomgangsrom.

– Bete/Beitski hadde sine begrensninger, sier Harald Arne Haugen.

– Det var veldig faste moduler og ikke så lett å utvikle den så mye mer. Derfor fikk vi med oss Jon Haug til å lage et nytt konsept som ble Hedda Hytter. En periode bygget vi begge hyttene, men vi fant ut at det var lite lønnsomt å holde på med to forskjellige produksjoner i samme hall. Vi fortsatte med Hedda Hytter.

De siste Bete/Beitski-hyttene ble produsert rundt 2003.

PATINA. Gavlveggen har flust med merker etter fukt. Men hytta har så god utlufing i gliper her og der, så det er ikke farlig, bare patina, mener Torstein Greni.

FORVEKSLET. I jubileumsboken «Ålhytta gjennom 50 år» står det at «Ålhytta, slik vi kjenner den i dag, er en videreføring av de to vinnerutkastene fra arkitektkonkurransen i 1966».

De to byggesystemene har forskjellige konstruksjonsmåter. Bete/Beitski har tverrgående rammer, bjelker på tvers av hytta, mens Ålhytta har langsgående bjelker i midten av hytta.

Likevel, med ganske så lik form og vindusprinsipp, ble de ofte forvekslet, og blir det fortsatt. I hvert fall av folk uten bakgrunn som arkitekt eller bygningskyndig.

– Det kan jo jeg som fagmann ikke helt skjønne. Men nå ble vi jo utdannet på samme tid. Og på den tiden var vi veldig fokusert på dette med struktur, altså at bygningens struktur skulle være synlig i eksteriøret og interiøret, sier arkitekt Jon Haug.

– På den tiden var vi også opptatt av japansk tradisjonell arkitektur, som hadde noe av den samme lesbarheten i husets uttrykk som våre gamle tømmerhus med sine svalganger.

– Så du skjønner ikke at vi som ikke er arkitekter synes Bete/Beitski og Ålhytta ligner?

– Jo, kanskje. Det var vel fordi de nettopp hadde dette struktursystemet begge to, sier Haug.

– Men for de som så hytta utenfra, så var det nok disse avlange glassene i det horisontale panelet og stolpene som gjorde at de lignet på hverandre, i forhold til hytter med smårutete vinduer.

Bård Svardal, salgs- og markedsansvarlig hos Ålhytta, sier at de to hyttesystemene er veldig beslektet arkitektonisk.

– Hvis en sammenligner med foto av annenpremieutkastet «Stev om stav og stolpe», som ble videreutviklet, så kan en vel tolke det dit hen at det er en inspirasjon fra det Turid Haaland tegnet til det som ble Ålhytta. Selv om de hadde forskjellig oppbygging og konstruksjon, så var det helt klart et sammenfallende arkitektonisk uttrykk, sier Svardal.

Arkitekt Niels Torp (83), som studerte og samarbeidet med Turid Haaland i tidlige år, tror Bete/Beitski-hytta har vært veldig viktig.

– Turid var og er en veldig nøktern, dyktig og rett-tenkende arkitekt. Bete/Beitski-hytta er ren som krystall i mine øyne. Jeg tror den kan ha vært et forbilde for mange andre. Det hun ville med den var veldig fremtidsrettet og riktig i mine øyne, sier Torp.

TØFLER. – Jeg var den gang, og er fortsatt, like imponert over at Turid Haaland som nyutdannet og begavet arkitekt skapte hyttesystemet Bete/Beitski, sier arkitekt Kari Nissen Brodtkorb (81).

– Bete/Beitski er usedvanlig klart formgitt, både med god strukturell orden og en tydelig evne til innlevelse, med følsomhet for rom og omgivelser. God materialitet og rik detaljering er vakkert ivaretatt, også med tanke på produksjon og konstruksjon. Ikke minst har systemet en høy grad av fleksibilitet, som muliggjør variasjon i romlig form og forløp.

Kari Nissen Brodtkorb studerte et år etter Turid Haaland ved NTH, de bodde på samme studenthjem. Arbeidene hennes var inspirerende, syntes Brodtkorb. Hun husker fortsatt at hun som fersk student fikk se en tegning fra Haalands hånd av en garderobe med et lite telefonbord og en telefon plassert oppå.

– Og så hadde hun tegnet et par tøfler under bordet. Da ble jeg så rørt. Det var et nydelig eksempel på hennes evne til innlevelse og tilstedeværelse i rommene hun skapte.

NETTHET OG LETTHET. Det var mannen hennes som hadde lagret et søk på Finn.no etter «Ålhytte». Og en sommerdag i 2021 dukket denne hytta opp, 1018 meter over havet i en åsside i Eggedal.

Heidi Sommerstad (47) og ektemann Kristoffer Kolltveit (45) dro for å se, kjørte innom Eggedal på vei hjem til Moss fra Hardanger. De falt for stedet, den skjermede beliggenheten, den sterke, men nette hyttas plassering i terrenget. Men det var ikke gjort mye siden hytta var bygget i 1972.

Først da de hadde kjøpt hytta og kontaktet Ålhytta for å undersøke mulighetene for oppgraderinger, fikk de vite at det som var solgt som en Ålhytte, faktisk var en Bete/Beitski.

– Da begynte jeg å nøste i det. Jeg ble veldig fascinert av historien. Og jeg ble litt nedstemt også. Av at hun var 24 år og vant arkitektkonkurransen og sånn sett kunne ha gjort en strålende karriere med Bete/Beitski, når man ser hvordan Ålhytta har gjort det.

Heidi Sommerstad er sivilarkitekt, og det var konstruksjonen av hytta som tiltalte henne.

– Hva den la opp til av muligheter og hvordan planløsningen speilet konstruksjonen, sier hun, og forklarer at konstruksjonen har en så tydelig inndeling og et aksesystem, som senger og møbler forholder seg til.

– Arealet er utnyttet veldig godt. Alt er veldig smått, men det er veldig praktisk.

Sommerstad synes Bete/Beitski har en netthet og letthet i uttrykket som Ålhytta ikke har. I Ålhytta går mønebjelkene langs hele hyttekroppen.

– Det gir et litt mer gampete uttrykk. Konstruksjonen bremser lyset, som kommer helt fritt inn i Bete/Beitski.

HYTTE EGGEDAL
SIGDAL KOMMUNE

Her ferierer Heidi Sommerstad (47), Kristoffer Kolltveit (45) og tre barn.

Bygget i 1972. Paret kjøpte hytta i 2021.

55 m².

NYTT. I stuen har paret fått satt inn flere vinduer, for å få mer utsyn.

LITT ILLE. Selv om hun er sivilarkitekt, visste hun så godt som ingenting om Turid Haaland og Bete/Beitski-systemet før de kjøpte hytta.

– Men det er imponerende at en ung, nyutdannet arkitekt på den tiden klekket ut noe så smart.

Heidi Sommerstad har til og med hatt en liten «faglunsj» om Turid Haaland og Bete/Beitski på arkitektkontoret hvor hun jobber, Østavind Arkitekter i Moss, et innlegg for kollegene om det hun klarte å finne ut om hytta og Haaland.

Hun har bitt seg merke i at Ålhytta var med i Morgenbladets «kanon» fra 2007, en kåring av de 12 viktigste norske byggverkene. Men ikke Bete/Beitski, og for øvrig ingen andre byggverk tegnet av kvinner.

– Turid Haaland var ikke nevnt i det hele tatt, hun som egentlig var opphavet til det vi kjenner som Ålhytta. Det syntes jeg var litt ille.

Turid Haaland var opptatt av at Bete/Beitski-systemet skulle være fleksibelt.

Den fleksibiliteten synes Heidi Sommerstad de har fått benyttet seg av, i det de har laget et lite ekstra soverom der det tidligere var et mørkt do-avlukke og bod. De ekstra sengeplassene kommer godt med for en familie med tre tenåringsbarn. Og så har de satt inn noen flere vinduer og byttet ut en tett dør med en dør med glass. Nå er det enda mer lys og utsikt i hytta, de får enda mer av naturen inn, synes Sommerstad.

– *Har du tenkt på hva Turid Haaland ville ha ment om endringene?*

– Absolutt, svarer Sommerstad.

– Jeg har forsøkt å behandle hytta med stor respekt. Vi har bare fulgt opp, optimalisert innenfor hennes system for å få inn mer av utsynet på akkurat dette stedet. Jeg håper og tror hun ville vært med på de grepene der. Det var jo en ferdighytte, tross alt.

SYSTEM. Modulene i en Bete/Beitski er cirka ti kvadratmeter og tilpasset lengden på en seng.

CHARME. Hytta har sengeplasser til åtte personer på 55 kvadratmeter, og når Sommerstad og Kolltveit ikke er der selv, leier de ut på Airbnb. «Det var tydelig, at stedet blev elsket af ejerne, hvilket bidrog til den unikke charme», skriver en fornøyd danske.

BLOMSTRE. Nesten 60 år etter at hun tegnet Bete/Beitski mottar Turid Haaland stadig hilsener fra tidligere hyttebyggere. Senest fra en dansk hytteeier nær havet på Nord-Jylland. Fra en fransk lege som har en Bete/Beitski-hytte i et skogholt utenfor Lyon, blant annet.

–Hva tenker du om at Bete/Beitski forsvant?

– Nei, jeg hadde jo ønsket, særlig etter at jeg hadde vært på et halvt års studieopphold i Japan, å få videreutvikle byggesystemet. Nå er det kommet strengere tekniske krav til isolasjon, blant annet, så jeg måtte ha bearbeidet det. Men på den annen side tenker jeg at 600–700 hytter kanskje er nok, sier hun.

– Hvorfor det?

– La mange blomster blomstre, hadde jeg nesten sagt. Det er viktig at andre kommer til med sine tanker og sine ideer. D2